

vſque ad eum euentum, l. si ita ſuplatus fuero hanc ſum-
mam, ſi de verbor. obligat. & l. regia 1. tit. 4. partit. 4. Et nullo
iure celiſciuntur a voto condtiones honeste & poſſibiles.
Hanc conculionem omnes admittunt. Nec ſatis eſt par-
tem condtionei impleti, ſed tota condtio impleri debet,
vt vorum obliget. Ut ſi promis qui religionem, ſi fra-
ter ex Asia fanus redieſit, & redeat infirmus, non tenetur
voto. Quia ea parte non impletas, eſt verum dicere con-
ditionem impletam non eſſe. Et conditionem integre im-
pletior poteſt, nein minimo deficer, etiā materia ſit ſu-
pte natura diuidita. Verelato Dicio probat Sartimento lib. 1.
ſelectarum c. 1. n. 7. Et ita tenet Azor lib. 11. inſtit. moral. 6. 7.
9. Qualiter autem ſtatim impleta condtione vorum
conditionale obligare intelligendum fit, diximus cap-
preced. n. 27. & 28.

7 Hac tamen condlcio intelligenda eſt, ſi condito
adicitur in ipso vouendi actu, antequam iſ ex vouenti
intentione impletus fit. Secus ſi ex quanumuis parvo in-
tervallo adicitur. Vt ſi quis decreuit abſolutam caſta-
tem vouent, & dixit, Voueo caſtatem, habens eam abſolu-
tum intentionē, non potest poſte etiam ex intervallo,
quanumuis modico & imperceptibili, condtionem adi-
cere. Quippe cum vorum illud ſemel abſolute emiſſum,
ſuam integrum perfectionem conſentum fit, nec ab eo
licet reſcedere, nullam admittit conditionem. At quo ita
probauimus in matrimonio, obo eſt eadem ratio, ac in
voto, lib. 5. de matrim. disp. 6. n. 3. Atque in religionis pro-
fessione probabimus infa. c. 27. n. 9. Imo voto ſub con-
ditione aliquid ſub condtione, non vult obligari,
niſi ea exiſtent. Ergo quando condtio nequit exiſtere,
non manebit obligatus. Et ita ſuſtinent Ricardus 4. d. 38. a.
1. q. 1. ad 2. & ibi Palud. q. 3. a. 2. concl. n. 13. Suppl. Gabrielis
ibid. q. 1. a. 3. concl. 5. fin. Palacius ibi disp. 1. concl. 5. p. 37. Abulen-
ſi n. 10. Numer. q. 92. Et intelligendū ſunt de omnibus con-
ditionibus impoffibilibus, ſue praefertis, ſue praeteriti,
ſue futuri temporis. Cum non diſtinguant, & ratio tra-
dicta militet in omnibus. Et a fortiori hoc eſſe verum, ſi
vouens repater eam condtionei poſſibilem; maio-
ritati ratione vorum tunc eſſet iritum. Quia etiam in
matrimonio non reputatur ac non adiecta condtio im-
poſſibilis reputata a contrahentibus poſſibilis, ſed illud
omnino iritum reddi. Vt probauimus lib. 5. de matrim.
disp. 3. n. 8.

8 Hinc aliquis deducere poſte voto, cuius executio
pendet a Pontifici licentia, eſſe iritum. Vt ſi quis voueat
peregrinari Hieroſolymam. Non eſt enim ei integrum
exequi id voto abſque Pontifici licentia; aliaſ excom-
municationem Pontifici referuata incurreret. Vt referunt
D. Antonii 4. p. 1. 2. 4. 20. fine, & alij, quoſ referunt Suarez. 5. 10.
in 3. p. disp. 2. ſed 6. n. 9. Qui bene dicit folios peregrinantes
illuc cauſa deuotionis, ea censura ligari; ſecus de eun-
bus cauſa negotiorum, etiā poſte ea deuotione loca ſan-
& ea inuenient. Quia id prioribus ſunt exprefſa verba illius
cenſure. Poſtentque duci ad exiſtimandum id voto eſſe
iritum, quid ſentirent, eō quid condtio a principiis vo-
luntae peadiens reputatur impoffibilis, & ſic habebitur.
Item, quia id etiam in ultimiſ voluntatibus decermitur
iuste ciuii. l. 8. Si qui ita, & l. si qui ita inſtitutus, ſi de condt.
inſtit. & ſi impoffibilis, inſtit. de heret. & l. 3. c. 4. partit. 6.
Et ratio illorum textuum procedit etiam in voto. Quippe
ea eſt, ne in rebus tam leui peregrinat Ecclesia aliquid
ioſoces, & non ſerio actum. At nil ſerius eſt voto, in quo
cum Deo agitur. Alij dicunt in foro extemo eam condtionei
pro non adiecta haberet, & ita iudicari voto vali-
dum, ſecus autem in foro interno. Ita docet Azor lib. 11.
inſtit. moral. 6. 9. 9. vers. Tertiū. Et quanuſ DD. hi non
diſtinguant, an iti condtio impoffibilis de praeferti, aut
præterito, aut futuro; at cum indiſcretè loquantur, cen-
tentur de omnibus his intelligere, eō vel maximè, quid
iuxta probabiliorem ſententiam omnes illaſ censentur
non adiecta in matrimonio. Vt probauimus lib. 5. de ma-
trim. disp. 4. n. 2. Sed neutrā ſententia placet. Non prior,
quia cum id in ſolo matrimonio, & ultimiſ voluntatibus
deciſum iure humano ſit, & eo ſecluso non habetur
pro non adiecta, ſed omnino iritum reddere diſpositio-
nem; non habet locum ea deciſio in aliis omnibus diſpo-
ſitionibus, in quibus id iure humano non reperitur lan-
cium. Vt optimè docet Molinat. 1. de inſtit. disp. 20. 6. col. 4.
concluſ. 1. ſine. At in voto nullibi habetur condtionei im-
poſſibilis ſenſi. Nec fauor matrimonij, ob quem id in illo
ſancitum eſt, militat in voto. Quippe iſ fauor eſt, quod in
iura ſtatuit in dubio præsumendum in matrimonij fau-
rem, ne periculum ſit ſeparatione legitime coniugatos, &
transiundi ad alias nuptias. Vt probauimus lib. 5. de ma-
trim. disp. 3. n. 15. Quod periculum non eſt in voto, imo in
dubio, an id emiſſum ſit, præſumitur in libertatis fau-

tem. Præterea, quia vt habeantur pro non adiecta illa
condtiones in matrimonio, & ita prælatur confuſus
abſolutus, oportet contrahentes ſcire conſtitutionem Ec-
clæſiaticam decermentem eam teſi. (Vt probauimus eſ-
dem lib. 5. diſp. 3. n. 11. & 12.) Cum ergo nulla ſit conſtitu-
tio id decermentis in votis, non poterit ſciri, ut ſic repren-
deretur non adiecta. Nec etiam posterior ſententia placet.
Quia cum nullus ſit textus eis condtiones pro non adie-
ctis habens, in neutrō ſoſo cefendeſ ſunt non adiecta.
Inſuper, quia ſi habentur ac non adiecta in ſoſo ex-
terno, id eſt dicendum in ſoſo interno, quiores non
conlaret contraria vouentis intentio. (Vt in matrimonio
probauimus ea diſp. 3. n. 20.) Atque Ideo dicendum eſt,
eis condtiones impoffibilis non haberi pro non adie-
ctis, ſed iritum omnino reddere voto. Et ratio eſt, quia
poſtmodum aliquid ſub condtione, non vult obligari,
niſi ea exiſtent. Ergo quando condtio nequit exiſtere,
non manebit obligatus. Et ita ſuſtinent Ricardus 4. d. 38. a.
1. q. 1. ad 2. & ibi Palud. q. 3. a. 2. concl. n. 13. Suppl. Gabrielis
ibid. q. 1. a. 3. concl. 5. fin. Palacius ibi disp. 1. concl. 5. p. 37. Abulen-
ſi n. 10. Numer. q. 92. Et intelligendū ſunt de omnibus con-
ditionibus impoffibilibus, ſue praefertis, ſue praeteriti,
ſue futuri temporis. Cum non diſtinguant, & ratio tra-
dicta militet in omnibus. Et a fortiori hoc eſſe verum, ſi
vouens repater eam condtionei poſſibilem; maio-
ritati ratione vorum tunc eſſet iritum. Quia etiam in
matrimonio non reputatur ac non adiecta condtio im-
poſſibilis reputata a contrahentibus poſſibilis, ſed illud
omnino iritum reddi. Vt probauimus lib. 5. de matrim.
disp. 3. n. 8.

9 Ruris de condtione turpi eſt eadem difficultas. Quia
reſiſtunt quoque a matrimonio, & censetur contractus
purus, ſi de condt. appos. At dicendum eſt, eam quoque
iritum reddere voto, quando eſt contracis ſubſtan-
tiam; ſicut in matrimonio decermitur eo eſt. Vt ſi quis
voueat ea condtione, ut nullatenus voto teneatur, vel ut
illud non reddat. Quod repugnat cum ea condtione ſub-
ſtantiam voti conſiderare. Et ita docent Sylleſter v. Religio.
3. q. 3. Azor lib. 11. inſtit. moral. 4. 15. q. 9. vers. Porro ſcindendū eſt.
Atque in religionis profeſſione probabimus idem c. 27. n.
9. Et nil refert, cuius temporis ſit condtio. Quia eadem
ratio militat.

10 Quando autem condtio turpi non eſt contra voto ſu-
ſtantiam, ſi eſt ſit de præterito aut praeferto, ut ſi heri fur-
tum eſt admittum, vel modò admittetur, manuſtum eſt
non

non reddi iritum voto, ſed ea libiſtenti obligare, le-
cū ſi non ſubſtit. Quia nemo inde ad peccandum in-
ciatur, nec intendi potest per illud compare aliquo
malum à Deo. Atque ita bene docet Azor ea q. vers. 3.
At quando condtio illa turpis eſt de futuro, ut ſi quis
voueat religionem, ſi ſonitacutuerit, non in ſenſu po-
nali, ſed in ſenſu vere conditionali, an valeat voto;
diximus hoc lib. 4. c. 6. n. 17.

12 An vero iritum voto condtio pendens omnino à vo-
tenti voluntate, qua potest ab aliquo bono retrahere.
Vi ſi quam religionem ingrediaſ, voueo Carthuſianum; di-
ximus hoc lib. 4. c. 8. 3. n. 4. Et an ſit conditionalia voto,
& qualiter intelligenda. Deus alius non diſputat, vel
non fuerit aliquid ſibi grarius, vel ſi poſſum, vel vouo
voto, ut nullus me impedit; diximus c. 16. n. 2. vſque ad 7.

13 Qualiter autem debeat verificari haec condtio, Voueo
religionem, ſi patri meo modò placet, vel ſi placuerit, ſi
ue hoc verbum, Placuerit, ſit de præterito, ſue ſit de fu-
turo ſubſtitutus; ſic diſtinguendum eſt. Si condtio ſit de
præterito, ſi modò placet patri, vel ſit de præterito, ſi patri
placuerit, valet voto ſtatiuſ ſi impletum; quamvis vouens
eam impletam eſſe ignoret; & quamvis crederet patri
diſplicere, aut diſplicere, ſi re vera placet, aut placet, &
ſic impletur condtio; & habet verum vouendi animum,
ſi ita ſe habet condtio. Sicut in ſponſalibus, & in ma-
trimonio hoc probauimus lib. 5. de matrim. diſp. 7. n. 2. & 3. Imo
ſatis eſt virtute patri placuerit. Quia cogitauerat de eo in-
gressu, & ei placuerat; vel quamvis non cogitauerat, ſi
poſte interrogatio approbarebatur, illa approbatum eſt inter-
pres requisitionem, ſi ſenſus ſit conditionalis, ſi ille me
requirerit, & ille ante requisitionem obeat, non obliga-
re. Quia deficit condtio. Et hoc conſonat dictis n. præc.
Etenim Palud. 4. d. 38. q. 1. art. 1. n. 14. concl. 2. D. Antoniuſ. 1. p.
tit. 11. c. 2. initio, notabilis, Sylleſter v. Votum, 2. q. 5. Quando
autem ſenſus non eſt conditionalis, vel ſi voto ſit, Quantu-
mocumque me ille requirerit; dicunt Palud. & D. Antoniuſ.
ibid. videri promissionem in diem, & ita illo mortuo obli-
gare. Quia ita requirio expetari requirerit. At melius syl-
leſter eſt ex conjecturis deprehendendam eſſe vouentis
intentionem. Quia forte intendebat ingredi ingre-
ſioſo, & non aliter: vel intendebat promittere amico
recepituro promissionem, & non Deo; & ſic non tenebit
voto. Quid si eſt hac intentione dubium ſit, vel an ſenſus
fuerit conditionalis, iudicandum credo in libertatis
fauorem. Cum enim voluntas non abſolute ſe ligabit, ſed
altero requirent, nec poſta ſit requirito, poſta liberta-
tem ſuſtit, quām voto, donec conſerteret in-
tentionem ſuſtit, ſic ſe ſuſtit complacentem, & ſolum peritam eſſe
requisitionem alterius ad determinandum ingressus tem-
pus. Tunc enim cum iam requirent nequit, obligabit vo-
tum, ac ſi ea requirio petita non eſſet. In quo
caſu bene dixerunt Palud. & D. Antoniuſ.

14 Quid ſilla condtio, Si patri placuerit, ſit de futuro
(vit in dubio), an intentio vouentis fuerit de præterito, an
de futuro, præſumendum eſt probauimus ea diſp. 7. n. 1.)
Si patri certior factus, primò diſſentiat, & poſta conſen-
tia, non obligat voto. Quia ſtatiuſ ac diſſentiat, defici-
t condtio. Vt contra alios relatos ea diſp. 7. n. 2. & 3. defendi-
mus ibid. 9. & 10. in contractu matrimonij. Atque in pro-
priis terminis voti ſuſtitit Azor lib. 11. inſtit. moral. 4. 15. q.
9. vers. Preterea condtio. Quid ſi patri placuerit taceat non
explicans conſenſum, necc diſſentim, & necc ſuſtitutus
conſiderat ſunt, ſed res manet anceps, probabilitus
eſt, ceteri implera condtione, ſue ſit de praeferto,
ſue de præterito, ſue de futuro, & valere voto. Quia ea
condtio eō tendit a filio poſita, ne patri contradicere,
aut agere ferret. Area taciturnitas ſatis declarat, nec eum
contradicere, nec agere ferret. Secus autem eſſet, ſi condtio
foret, ſi patri dicat ſe conſiderare. Sicut hanc defendi-
mus in matrimonio, ea diſp. 7. n. 11. & duplo fequenti,
contra alios, qui ſatis probabilitate tenent oppoſitum, quoſ
reſulimus ibid. 11. Si autem patri primò conſiderat, obli-
git, ſtatiuſ voto, tangente condtione ſtante, & ita non
prodenit diſſentim eius poſta ſub lege. Quod ſi patri
obierat tempore voto, ſue id vouens ſcire, ſue ignorare;
quatuor in matrimonio reſulit ſententia ea diſp. 7. à. n. 15.
vñque in finem. ſed in voto ſic diſſentim eſt. Si vouens
eſt ſtatiuſ mortis cōſiſt, ſue ignarus, voto eſt iritum;
ſue condtio ſit de futuro, ſue de praeferto. Quia eſt con-
dtio impossibilis, ac proinde iritum reddit voto, mixta
diſta. 8. Quia in neutrō euentu poſte condtio ſuſtitute-

15 re. Si vero fuit condtio de præterito, potuit eneire, ut
ante mortem habuerit complacentiam, & cum mortis
ſcienſus eam petat, clarę in lege diſplayentia ex-
preſſa. Quia iam non timebant illi diſſcipere; & ideo ſi
debet præterita patris complacentia certior fieri nequit,
minimè obligabit voto. Quia neſcit condtionem exi-
ſtere. Quare ſimiliter ſi patri obeat poſt voto, antequā
eius conſciens poſſit alſenſum praefare, vel diſſenſum ſu-
ſtitare, credo non obligare voto. Quia non poſita eſt
condtio. Vi bene docet Azor proxime allegatus: & con-
ſtabit ex diſcidiis n. eq. Sed hoc in lege iuxta dicendan. 26.
niſi animus vouentis ſit non contrari patrem, eō quid
timet illum agere latram. Tunc enim eo mortuo ante
conſenſum, vel diſſenſum, teneret voto, proper regula-
lam ibi tradēam. Quando autem eſt condtio negativa,
ſi patri non contradicere, dicemus n. 34. Et de condtio-
ne, ſi quis conſuluerit, vel voluerit, & caniceſſe petere, ve-
nolit, dicemus n. 54. Quod ſi filius, qui poſuit condtio-
nem de præterito, ſit ſubſtitutus; ſic diſtinguendum eſt. Si condtio ſit de
præterito, ſi modò placet patri, vel ſit de præterito, ſi patri
placuerit, valet voto ſtatiuſ ſi impletum; quamvis vouens
eam impletam eſſe ignoret; & quamvis crederet patri
diſplicere, aut diſplicere, ſi re vera placet, aut placet, &
ſic impletur condtio; & habet verum vouendi animum,
ſi ita ſe habet condtio. Sicut in ſponſalibus, & in ma-
trimonio hoc probauimus lib. 5. de matrim. diſp. 7. n. 2. & 3. Imo
ſatis eſt virtute patri placuerit. Quia cogitauerat de eo in-
gressu, & ei placuerat; vel quamvis non cogitauerat, ſi patri
reſuſtit, ſit ſuſtitutus.

16 Quod ſi condtio ſit, Voueo religionem, ſi voluer, vo-
tum eſt nullum. Quid ad nil alſtingat vouentem, ſed li-
berat eivolent diu noſtendit libertatem relinquit; & ita
ad nil obligat. Secus ſi condtio eſſet de arbitrio confor-
mi prudenter, ut ſi arbitratus fuero, aut iudicauerit mihi
expedit; tenebant enim id legi, ſi re ſecum petpena,
iudicari ſibi expedire. Quia non aliud conſilium petere
voit.

17 Si autem voto ſit aliquid efficiendi, donec talis per-
ſona velit, vel veniat, vel aliquid faciat, & illa moriat
antea, vel in futuro incidat, qualiter obligat: diximus li-
bro præced. c. 18. n. 14. & 15.

18 Sed quid, ſi condtio ſit per alium implenda, an ſuffi-
ciat illum offere? Vt ſi quis voueat aliquid, ſi Petrus det
Paulo centum, & Petrus offert, Paulus autem accipere
renuit. Azor lib. 11. inſtit. moral. 4. 15. q. 9. vers. Preterea condtio,
affirmat voto obligare; & addit ſufficere illa centum
deponit, ſi Paulus abſit. At non carerit hoc difficultate.
Quia id ſpecialē eſt in legatis iuxta communiorē opini-
onē, ut condtio diuorum voluntate pendens cen-
ſatur impletā, quando per debentem non ſtat. Quare in
contractibus non tenebit obligatio. Vt ex multis proba-
tum

uimus lib. i. de mariti. disp. 33. n. 27. Quare potius placet votum id non obligare, tanquam deficientie conditions. Quia votum assimilatur promissionibus humanis, à quibus in solo promissionis obiecto, cui sit, differt, quæ contractus fuit, & ideo potius assimilatur contractibus. Id, quæ constat ex dictis num. 8. vbi probauimus conditions impossibilis reicii ab ultimis voluntatibus, non tamē a voto.

29. Quarta conclusio. Quando votum emititur sub pluribus conditionibus, si mens votentis sit se obligare dependenter ab omnibus illis, deficientie quacunque deficit obligatio voti; si vero niens si obligari se dependenter diuinū, ita ut euentu cuiuscumque ex illis manear obligatus, obligabit votum una euentienti, et si ceterae deficiant. Quia tota voti obligatio ex euentienti voluntate consurgit. Et ita docent D. Antoninus 2. p. tit. 11. c. 2. §. 4. ad finem. *Sylloge v. Votum, 2. q. 2. fine. Tabula v. Votum, 2. fine.* Quid si dubium sit, utro horum modorum intenderet se obligare? D. Antoninus ait tunc illa censetur illum obligatum quacunque conditione ex illis euentienti. At Sylloge dicit non tantum hoc esse tunc, sed & esse necessarium. Et probat ex. *Vetus de condit. apot. & exc. Non solum, 31. q. 8.* Eridem videatur Taliensis ait enī in hoc dubio tenendum esse, quod securum est. At neuer textus quidam probat, nec verbum ad hoc conferens dicit. Et ideo dicendum est, in hoc dubio votum non obligare, sed operare omnium illarum conditionum euentientem adesse. Quia cum sub pluribus conditionibus emulsum sit, possit si stat pro voluntate libertate, dum ex omni non implentur; sicut quando sub una emittitur, dum illa non impetratur.

20. Hinc deducitur, optimè absoluē dixisse Azor lib. 17. *instit. moral. c. 15. q. 2. vers. Postmodum conditio,* quando plurimes conditiones coniunctim apponuntur, omnes debere impleri, ut votum constitut. vt Voueo religionem, si pater & frater ex Asia venerint; si autem disiunctim, facit esse alterutram impleri, vt Si pater vel frater ex Asia venerint. Quia vbi non constat de alia euentienti intentione, standum est proprio verborum intellectu, quiete, ut oratio copularia per triusque partis veritatem; disiunctiuē vero alterius. Quod si votent non meminit verborum, sed dubitat utrō modo fuerint, credo potius prasum, copulatiū dicitur, ne obligari votum ante omnium illarum conditionum euentum. Quia cum constet plures conditiones appositas, & natura conditionalis obligations sit petere conditiones integrē impleri; posse huius est pro libertate, dum non constat eas disiunctim appositas.

21. Secundum deducitur, quando votum sub pluribus conditionibus non emititur diuinū, si quæcumque illarum sit impossibilis, corrue votum; nisi aperte confest intentionem euentienti fuisse, se disiunctiuē obligare, quæcumque illis euentienti. Si autem verba fuerint disiunctiuē, obligabit votum euentiente conditione possibili; nisi constet intentionem euentienti non fuisse verbis voti conformem, sed obligare se voluisse dependenter ab omnibus illis. Eridem est dicendum, si altera sit necessaria. Nam si copulari, expectandū erit, donec contingens impleratur. Si autem disiunctiuē obligari statim. Quia cum votum ex alterutra sola conditione pendeat, & necessaria reputetur, ac si am euenient (vt diximus n. 5.) statim obligabit votum. Ratio autem est, cur quando copulari non obligat votum existente altera conditione impossibili, fecit quando disiunctiuē. Quia in priori euentu exiguntur triusque conditionis euentus, & cum impossibilis euenire nequeat, corrue votum, iuxta dicta n. 8. In posteriori autem, solius alterius euentus desideratur; & ideo altera possibili euentiente obligabit. Nec in dubio est intentio verbis dicta pro presumenda. Quando autem dubium est, utro modo faciunt verba, dicendum est non obligare votum Quia (ut probauimus) in prece. fine est opus in hoc dubio omnes impleri; atque impossibilis impleri inequit.

22. Tertiū deducitur, si altera conditio sit mala, vel indisficiens, & non intendatur obtineri a Deo, sed per modum

soliū conditionis apponatur, valere votum, & si vitaque conditio copulari ponatur, obligare vitaque euentienti, & non aliter. Quia conditio mala, vel in differens non irritum reddit votum in hoc casu. Ut probauimus hoc lib. 4. c. 6. nu. 17. Vbi & diximus, quid censemur in dubio, au hoc modo apponatur conditio turpis. Si vero conditio mala, vel in differens incendatur obtineri a Deo, distinguendum est, sicut de voto impossibili distinximus num. prece. Quia haec conditio e quæ rituum reddunt votum hoc modo apposita ac impossibilis. Er' ideo si copulari apponatur ea conditio mala, vel in differens cum alia bona, corrue votum. Si vero disiunctiuē, est validū, & obligabit votum una euentienti, et si ceterae deficiant. Quia tota voti obligatio ex euentienti voluntate consurgit. Et ita docent D. Antoninus 2. p. tit. 11. c. 2. §. 4. ad finem. *Sylloge v. Votum, 2. q. 2. fine. Tabula v. Votum, 2. fine.* Quid si dubium sit, utro horum modorum intenderet se obligare?

Quinta conclusio. Si conditio eueniat tempore voti, & hoc euentus ignorabat: vt si quis promitterat Deo certum, utna venire ex Asia intra tres dies, & iam veniat euentus ignorans; sic distinguendum est. Si finis sit ad impletandum adiutum utna ait a Deo, non obligat votum. Quis fuit error circa causam finalē, quem in ritu votum probauimus hoc lib. 4. c. 6. nu. 42. Si autem id non assequitur, sed tantum in supponere eam conditionem, sicut quanmuis aliam, obligabit votum. Quia virtute est sensus, quomodo cumque euentetur, ut in dieis iam venuit utna: & iam verificatur, quando tunc temporis euentus: & magis censemur est, factum presuēsse voluntatem euentienti, quam deficere conditionem. Sic in testamento confitetur ea conditio subsistere, & sic valelegatum, quando ignorantia testatoris ea ante testamentum impleratur, utne oportet eam iterum impleri, etiā iterari valeat. Prou ex multis textibus probant. *Ant. Gomez variarum c. 12. n. 61. & 68. Sarmento lib. 2. scel. c. 1. nu. 8. 9. & 10. Molina 10. 1. de institut. disp. 2. 6. col. 6. vers. Conditions casuales.* Si autem in hoc postea non euentus eadē conditionem impletatur, confitetur velle, ut iterum impletatur, si iterari posse. Atque ita votum non obligabit, donec conditio iterum impletatur. Sicut in legatis probant predicti auctores. Necenam præsumunt ultra conditio adiecta. Quod si iterari conditionem sit impossibile, quamquam in legatis haberetur pro non adiecta, instar quæcumque conditionum impossibilium in voto non recessit, sed illud irriū redet, iuxta dicta n. 8.

Quod si dubium sit, utro horum modorum apposita sit conditio illa, id spectandum est ex euentienti motu. Si id fuit, eo quod adiutum utna commodius sibi sit exequi votū, est lignum aperte indicans esse posteriori modo apposita cōditionem. Atque ita ad eius obligationem dividicandam videntur est distinctione tradita non prece. Si vero id fuit desiderium adiutum utna, est lignum conditionis apposita priori modo: & ita non obligabit votum. At si omnibus pensatis res maneat aeps, sic in hoc dubio iudicarem. Si euentus intererat eam conditionem impleri, præsumetur priori modo apposita ex communione contingentibus. Quippe optantes aliquid euentire, quod sua interest, vel euentum expectantius, vota Deo nuncupare solent, quod eum ad felicem illius euentum inducat. Si vero euentus non intererat, existimare eam posteriori modo appositan. Quia cum suanū interest, non est, cur præsumatur votum Deo oblatum ad id comprehendendum. Nec eiusmodi vota communiter offeri solent. Et ita potius præsumetur conditio posteriori modo adiecta. Si autem dubium sit, an euentus scierit, an ignorat eius conditionis euentum, potius est præsumere ignoranciam. Quia nunquam à scientibus euentu solent eæ conditions apponi. Et quia scientia est quid facti, & ideo non præsumetur. Tandem, quando constat conditionem aliquam adiectam esse, & dubitatur, an in ipso actu euenti, & sic valeat; an potius ex intervallo, & sic non potuerit adiecti, nec valeat, iuxta dicta n. 7. Credere præsumere in ipso euenti actu appositan, & sic conditionem,

aut quamvis aliam restrictionem valere. Dicor, cum quia communicari in ipso euenti actu solent apponi cōditiones & restrictiones, quas collat appositas esse, & ratio potest apponuntur. Cum enim tunc fiat actus, presumuntur factum omnibus circumstantiis, quas constat adiectas esse, ne presumatur imperfæc̄tū iuxta euentientis intentionem factus, & post restituēt. Tunc etiam, quia tunc constat de voto conditionali ac restituēto, & ita in dubio, an conditio illa, & restitutio sint legitime, & in ipso actu apposita, non possidet voti absoluta, & sine restrictione illa obligatio, sed potius voluntas possidet libertatem, ut non aliter, nisi cum illa conditione & obstitutione obligetur. Quod si non constat conditionem, & restitutio non adiecta esse, sed id dubium est, possidetur voluntas voti obligatio ab eo que conditione illa, & restitutio, & ita absolute obligaret. Quia votum est certum, & causa exculans, & restituēto est dubium.

Sed difficultas specialis est, an satis sit conditionem non in propria forma, sed in æquipollenti impleri, ut votum conditionale obliget. Et videtur id non satis esse. Quia conditio in specifica forma, & in significacione propria impleri debet. *l. Qui heredit. in principio, & l. Manus, ff. de condit. & demonstrat.* ut pote que formam inducit. *l. Prior, & l. Non vñquam, ff. de collat. bonor. Secundum,* quia ad voti obligationem non satis est fore, ut si euentus adiuerteret, se ad id obligaret. Tertio, quia vbi executioni voti tempus praefinitur, quamvis esset antea impedimentum, ob quod id tempus testinatum est, non obligat votum. At quies particulari, si quialet particulari, quando, importat destinationem temporis obligationis voti. Ergo quamvis antea esset impedimentum, & æquipollenter impleratur, quod euentus intendebat per illam restrictionem, non obligabit votum.

25. Ceterum dicendum est, quies conditione æquipollenter adimplerat, idem prorsus effectus à euentienti intentione sublegetur, fatis eis eam æquipollenter impleri, ut votum obliget, secis quando non legetur idem effectus. Ut si quis votat religionem, si foror, vel quando foror matrimonio colloca fuit, datus ne eam præsidio defitutus deserit cum corporis & anima penuculo, cenebitur a conditio impletata, si foror obierit, aut in reliquo professa fuit, vel iam sit cum aliis fratribus diutibus, ita ut euentus prædictio non indigat. Similiter quis votat religionem, si pater obierit, vel quando obierit, datus solum, eo quod pater est pauper, eiūque ope indiget, tenetur votare, patre ad eum statum euentienti, ut nullatenus eius praeditio indigat. At si finis sit, causa non afficiendi eum tristitia, non cenebitur in impletata conditio. Similiter votet quis clemonynam, si ex certa negotiatione lucrum habeat, ut vel iū inducar Deum ad lucrum ex illa concedendum; non cenebitur in impletata conditio, si alium de lucrum comparet. Secundū uero ex sola clemonynam intentione votum ellet, & ea conditio adiuvat, ergo gratia solius commoditatis ad eam ergondam. Ratio autem est. Quia cenebitur conditio impletata iuxta virtutem euentientis intentionem manifeste deducatur ex eius fine. Senis enim illius conditionis iuxta euentientis intentionem est, si necessitas parentis aut fororis non me detinuerit, aut si lucrum sufficiens ad ergondam commodè clemonynam comparato. Unde non innititur hoc voluntati, quam euentus creditur habitus, si tempore voti cogitaret, id enim non sufficit voti obligationem; sed innititur virtutis voluntati etiā fine collecte. Quod operi colligitur ex doctrina, quam multis citatis, vñisque textibus probant, tradunt *Sarmento l. 2. scel. variarum c. 1. n. 12. & 13. Menochius de presumptionib. l. 4. præsumpt. 18. n. 6. & seqq. vbi docent, quies conditio iuri ordine vel natura plaudatur ad dispositionem, & est præambulam necessarium ipsam, posse impletari per æquipollentes, atque sufficiere, ut impletata ceneatur, quo cumque modo sit dispositioni illi via expedita; fecit quando conditio est omnino voluntaria, nec præambula ad dispositionem. Tunc enim debet impletari in forma specifica. Et de his posterioribus*

conditionibus ait *Sarmiento* intelligi adducta non prece. In primaratione. Et ratio discernimus est. Quia conditiones posteriores generis sepius respiciunt, & factum ipsum, nec alii subministrant; & ideo oportet, ut factum ipso, & in sepius implanteat. At conditions prioris generis non respiciunt sepius, nec factum ipsum, sed finem & effectum. Ergo nouo operari eas in sepius impleri, sed latius erit æquipollenter, ita utrum effectus obtineatur. Atque est accommodatus exemplum ex *l. Sarmento, C. delegati, & l. Fideicomissa, §. Sicut ita ff. de legati, 3. vbi si fideicomissum seruo legatum sit, si ex testamento libertatem acquisierit, & filio familiis, si morte patris effectus fuerit sui iuris, deciditur deberit tanquam conditione impleta, quia modo seruos liber, & filios familiis sui iuris sit. Quia ea conditio eorum pertinet, ut seruos & filios, fideicomissi capaces essent; ad quod libertas & exemptione à patria potestate, quoque modo acquista sufficiat. Sed dicas haec ostendam non sile ad rem. Quod sit de conditione ex natura ipsa, vel iuri ordine requirita ad dispositionis valorem. Quod in exemplis voti adhibitis non contingit. Sed dico esse valde ad rem. Quia euentus non ex mera voluntate, & tanquam conferens ad voti executionem, respicit conditiones illas, sed tanquam dispositiones ad facilium commodius exequendum; atque ita non speciatim conditiones ipsas in se, sed in ordine ad effectum, pereas intentum. Quæ est ratio predictæ doctrine, utrum sufficiat eas æquipollenter impletari. Et ita Albericum allegans concludit *Sarmiento* eo n. 13. vbi propter determinatum effectum dispositioni inducitur, non modum, sed effectum attendi. Quare de omnibus conditionibus docimur traditum alii, quos referunt & sequuntur *Cœur. queat, prædicta c. 39. nu. 3. ref. Ex parte vero. Menochius codem lib. 4. præsumpt. 65. nu. 15 & 16. & præsumpt. 18. n. 26. & consil. 13. n. 15. vol. 2. Mantica de coniectur. ultim. volum. lib. II. tit. 16. nu. 8. vbi dicunt ex tacita reflexio & contrahentium voluntate, fatis esse conditionem, æquipollenter, & simili modo adimpleri, ita ut id sequatur effectus. Nec obstant rationes contrarie adiutare & determinatum effectum dispositioni inducitur, non modum, sed effectum attendi. Quia ad primam & secundam constat ex dictis. Ad tertiam dic, quando praefinit tempus certum & determinatum, id esse verum; scilicet quando in certum, ac pendens ex futuro euentu, apponiturque tanquam præambulam, & dispositio ad melius exequendum votum.**

Quod si dubium sit, æquipollenter impletata sit conditione, ita ut idem omnino sequatur effectus à euentienti intentione, exstimo votum non obligare, tanquam conditione deficienti. Quia potius est præsumptio pro voluntate liberare, secis quando non ab solute, sed iub conditione obligavit; & certum est conditionem non impletam esse in specie, dubium autem, an aliquo modo æquipollenti sit iuxta tacitam voluntatem impletata. Quod si cestum sit impletari esse ira æquipollenter, ut idem prorsus effectus sequatur, ut euentus dubitet, an ad id adiuerteret, si obligaret, exstimo conditionem sufficiere impletata, & ita votum obligare. Quia in eo casu est potius pro voto præsumptio, cum confitetur sufficiere eo modo conditionem impletari, & virtutem intentionem eam fuisse vbi de opposita non constat. Quod optimè docuit *Mantica* n. prædicto allegatus, dicens cenebitur in impletata conditionem in dubio, & nisi evidentissimis proportionibus apparuerit aliam disponentis voluntate fuisse.

28. Sexta conclusio. Quamvis votum conditionale minime obligat ad executionem ante conditionis euentum, at obligat, ne pendentis conditione allumatur status voto repugnat. Ut si quis votat castitatem, vel religionem, vel non initium matrimonium, vel ad factos ordinis ascensum, si Deus certum beneficium sibi concesserit, non tenerat ad hoc, donec id beneficium recipiat; & proinde interim fornicias non peccat contra castitatem, ut tenerat interim non transire ad matrimonium, quod aptum voto exequendo se feruet, si conditio acciderit. Rationem huius fedidi c. præced. n. 11. Atque ita docent Abulensis c. 30. Numer. q. r. l. Nauar. lib. 3. consil. tit. de voto, in 1. edit.

edit. confil. 17. & vno in 1. confilio 15. num. 11. vbi bene dicit. An votum obligat ante tempus positum in conditione negativa, quando certum intrat illud non posse impleri conditionem? Resurit quadam sententia, n. 36.

Proponuntur duo textrix, qui in hoc discordare videtur in promissionis humani, quodam ilorum concordia improbat, &c. 37.

Conciliantur illi textrix, & explicatur, quid in promissionibus humanis sententiam sit. 38.

Explicatur, quid in voto sententiam, n. 39.

Pot. n. 39. invenient omnia summa, quae deunt.

Quod si hic ad nuptias transeat, & postea accidat conditio,

ad quid tenetur, diximus cap. preced. n. 13. Est tamen primò limitanda haec conclusio, nisi conditio talis esset, ut eam apponi possit ex libera voluntate. Ut explicativus adhuc exemplo, cap. preced. n. 11. Secundò limitanda est, nisi iam mortaliter certum sit non posse conditione impleri. Vt si quis promisit religionem, si intra quadrinum doctum in aliqua facultate enaserit, potest eo non expectato ad nuptias transeat, si ante mortaliter certum sit, illum praegenit tarditer, aut quia regre laborat, aut si puerum, non posse studio vacare, ut ex tempore doctus euaderet; aut quia non potuit vique adhuc literis incumbere, & in residuo nequibet doctus euaderet. Quia frusta dies expectatur, cuius accessus nil operari debet, l. Aliquando, ad Velleianum. Dixi autem, quando est certum. Nam in dubio stat posse sibi pro voto.

29. Septima conclusio. In dubio, an conditio siimpleta, non obligat votum. Hanc probauimus hoc lib. 4. c. 16. num. 3.

30. Ultima conclusio. Non semper est opus verba conditionis cum completo effectu intelligi, sed fas est iuxta materiam subiectam naturam effectus conditionis impleatur. Vt si conditio sit, Simon inglemus fuerit religionem, voleo ieiunare omnes sextas ferias, censetur implire conditionem, ut si non tenetur ad id ieiunum; si bona fide ingrediatur animo perseverandi, & ex iusta causa tempore nouitatus exeat, lecus si animo excusum ingredieretur, aut bona intentione; at postea absque legitima causa exire. Vt in simili diximus lib. 1. de matrimonio, disp. 34. n. 17. Quia ea conditio ingrediendi religionem intelligitur de ingressu, quem ius petit ad factum votu religione. Quia est bona intentione perseverandi, nec excusum absque legitima causa. Vt late explicimus c. 16. At fecit est, quando materia subiecta aliud denotaret. Vt si quis affectus ad perpetuum xenodochii obsequium, voveret illud sub hac conditione, Nisi ingressus fuerit religionem, quasi religionis ingressus sit impedimentum, & impugnatur executionis voti. Tunc enim intelligitur, Nisi ingressus fuerit cum esse du factus religiosus, & ita ex iusta tempore nouitatus tenetur votu. Quia ea conditio apponitur tamquam obstat, non obstat, nisi secundum pleno effectu. Atque in dubio intentionis credo sic intelligi. Quia ea conditio tacite inerat, & video expressa in nouum operatur, nisi constet de novo ac differenti expressionis modo, quam ineras. Is enim modus cum si quid facti, non presumitur. Si tamen hic post professionem, aut post simplicitatem biennia vota in Societate Iesu expelletur, non tenetur ad id obsequium. Quia cum iam conditio cum pleno effectu posita sit, extinctam erat illud obsequij votum, quod in eius conditionis defectum erat promissum. Quod quidem de professione et certius, cum per illam omnia vota antea facta extinguantur. Nec ad illud etiam teneretur, si commutaret illud in religionis ingressum, & postea ex legitima causa exire. Quia per communicationem extincta erat illa obsequij xenodochij obligatio, & translatam obligationem ingressus religionis, cui illo ingressu satisfacta. Vt late diximus c. 16.

S U M M A R I U M .

An votum sub conditione negativa impossibilis, mala, indifferenter, necessaria, aut honesta, aut sub pluribus conditionibus, & altera prædicta vites offessa, vel omnibus honestis obligat, n. 31.

Quando obligat votum sub conditione negativa, quando in eo tempus prædictum non est proponitur ratio dubitandi, n. 32.

Resurit & impugnat quodam sententiam, n. 33.

Explicatur sententia Auditor, n. 34. & 35.

accipientur

accipientur esse de illa proxima obsecione, que timeatur. Erideo obligabit id votum, cum certum fuerit ea vice non obsecendum id castellum à Turcis. Similiter tractatur inter duos de Hierosolymitanis peregrinacione, alter vobis feillas peregrinatur, alter non peregrinante, tenebitur voto statim ac compertum fuerit alterum peregrinari non posse, aut nolle. Et ita docet Azor in predicto allegato. Similiter quis tentationibus vindicta funde de iniuria sibi illata opprimitur, aut turpi aliquius malitiae amore captus, vobis aliquid si viscer eius tentationis evenerit, manifesta intentio colligitur se obligandi, quando ita occasio vindicta, aut turpis congressus cumilla feminis praeterierit, vt non sentiat in se peculariem ad id peccatum propensionem, & te qualis ita dominum tentationis illius sentiat, vt id morale lapsus periculum cessarit. Deficit autem conditio vno lapla, vt iam votum noui obliget. Quia non vicit, sed vicit illa equalis. Et eodem modo iudicandum est tempus, quando quis, eo quod se ad luxuriam propinquum videret, promittere aliquid, si Deus ab eo peccato illum preservaret. Quippe ex vouchi occations colligitur ad id tempus se voluisse obligare, quo ita ab ipso lapsu preservaretur, via tentationis illius quasi dominum arbitrio prudenter in se sentiat. Eodem pacto vobis quis religionem, si pater non contradixerit, nolens ipsum molestia afficeret, manifesta eius intentio est non expectare parentis mortem, vt plenè dicatur conditio implera, sed tenebitur significare suam ingressus religionis voluntatem patri, nec tenebitur explicare votum, ad id enim non se obligavit, & si illi non contradixerit, veliam mortuus erat, vel ante contradictionem obeat, tenebitur voto, tamquam conditione impleta; secus si contradicat. Sic dicens infra tractantes de votorum irritatione, de votis religiosorum, dñe ipsi permisit, que habent tacitam in le conditionem, nisi superior contradixerit, non teneat religiosum manifestare votum superiori contradictioni. Censebitur autem pater non contradicere, quando aut manifeste consentit, aut conscienter. Quia illud est non contradicere. Quod si prius contradicat, & postea consentiat, credo non obligare votum. Quia statim ac contradixit, cessavit conditio. Si vero prius consentiat, & ante ingressum in nominatum contradicat, credo votu non obligare. Quia distat inter conditionem affirmatiuam, Si pater consenserit, & negatiam, Si pater non contradixerit. Quia illa cum non sit viueralis, primo consenserit. Atque in ea ratione dicitur, quod in capitolum non ascendera, dare bondes; perinde erit, ac si stipula: ut est, cùm morietur, sibi dari. At obligationem voti non vultis voluntibus, sed contractibus astillari, conatur ex dictis 18.

Haec in re Azor lib. 11. in situ. moral. c. 15. q. 9. vers. Præterea 33 conditio, ac quamvis leges in mitiorum partem interpretentur promises inter homines contractas, at in votis specie in dñi esse voluntis intentionem, & cum res est dubia, eligendam esse partem rationem. At haec regula non placet, quantum ad eligendam partem rationem in dubio. Quianò video ratione discrimini inter promissionem homini & Deo factam, quantum ad hoc. Cùm virtute ex promittenti intentione pendaat, & vbi ea non constat, attendenda sint verborum proprietas & rigor; & semper interpretanda sic in mitiorum partem, vt quam minimum verba parviantur, obligat, ut probauimus c. 11. n. 2. & 3. & 29. Atque si in votis est necesse sciri sequendum ruitus, ob periculum peccati in eius transgressione vitandum, quoque dicendum est in promissione humana, in quidam est periculum.

Ex ideo sic dicendum existimo. Prius omnino inuestiganda est voluntis intentio ex aliquibus conjecturis, cuius fine, & occasione vouchi. Quippe sapientia ex his deducetur pro quo tempore se voluntis obligare, & ratissime contractum evenierit, v.g. fama est, aut timerit Turcas obsequios castellum; si quis occasione hac ductus voveret aliquid sub hac conditione, Si Turca illud non obserderet, manifesta intentionis coniuncta est, id votum

accipientur esse de illa proxima obsecione, que timeatur. Erideo obligabit id votum, cum certum fuerit ea vice non obsecendum id castellum à Turcis. Similiter tractatur inter duos de Hierosolymitanis peregrinacione, alter vobis feillas peregrinatur, alter non peregrinante, tenebitur voto statim ac compertum fuerit alterum peregrinari non posse, aut nolle. Et ita docet Azor in predicto allegato. Similiter quis tentationibus vindicta funde de iniuria sibi illata opprimitur, aut turpi aliquius malitiae amore captus, vobis aliquid si viscer eius tentationis evenerit, manifesta intentio colligitur se obligandi, quando ita occasio vindicta, aut turpis congressus cumilla feminis praeterierit, vt non sentiat in se peculariem ad id peccatum propensionem, & te qualis ita dominum tentationis illius sentiat, vt id morale lapsus periculum cessarit. Deficit autem conditio vno lapla, vt iam votum noui obliget. Quia non vicit, sed vicit illa equalis. Et eodem modo iudicandum est tempus, quando quis, eo quod se ad luxuriam propinquum videret, promittere aliquid, si Deus ab eo peccato illum preservaret. Quippe ex vouchi occations colligitur ad id tempus se voluisse obligare, quo ita ab ipso lapsu preservaretur, via tentationis illius quasi dominum arbitrio prudenter in se sentiat. Eodem pacto vobis quis religionem, si pater non contradixerit, nolens ipsum molestia afficeret, manifesta eius intentio est non expectare parentis mortem, vt plenè dicatur conditio implera, sed tenebitur significare suam ingressus religionis voluntatem patri, nec tenebitur explicare votum, ad id enim non se obligavit, & si illi non contradixerit, veliam mortuus erat, vel ante contradictionem obeat, tenebitur voto, tamquam conditione impleta; secus si contradicat. Sic dicens infra tractantes de votorum irritatione, de votis religiosorum, dñe ipsi permisit, que habent tacitam in le conditionem, nisi superior contradixerit, non teneat religiosum manifestare votum superiori contradictioni. Censebitur autem pater non contradicere, quando aut manifeste consentit, aut conscienter. Quia illud est non contradicere. Quod si prius contradicat, & postea consentiat, credo non obligare votum. Quia statim ac contradixit, cessavit conditio. Si vero prius consentiat, & ante ingressum in nominatum contradicat, credo votu non obligare. Quia distat inter conditionem affirmatiuam, Si pater consenserit, & negatiam, Si pater non contradixerit. Quia illa cum non sit viueralis, primo consenserit. Atque in ea ratione dicitur, quod in capitolum non ascendera, dare bondes; perinde erit, ac si stipula: ut est, cùm morietur, sibi dari. At multis citatis Eucardus in suis topicis, loco à contrario sentit. Non ante quicquam per potest, quam exploratum sit, antea can dicam in Italiā. Tamen venire non posse. At valet argumentum à contrario senti, etiam si inde aterius iuriis corrective sequatur, quando verba legis in foli directo sensu intellegantur, non operantur, sed propter superflua essent. Ut probat textus L. Nulla, in fine, iuncta auctor. Diaconia, c. de Episcop. & clericis. Et citaris Cyno, Baldi, s. Alexander, Imola, Romano, Fulgoſo, tenerit idem Iason. Centesimus, § finalis, n. 6. ampliatione 1. ff. de verbis obligatio. & l. 1. in principio n. 37. & 50. ff. de eius causa. Et multis citatis Eucardus in suis topicis, loco à contrario sentit. Non ante

Quare sic conciliandi sunt illi textrix. Duplex esse potest conditio negativa. Altera implenda ab ipsorum praemittente, vt si hoc fecero intra biennium, dabo deum. Altera ab alio implenda, vt si Titus non fecerit hoc intra biennium. Quando conditionem ab altero, sed ab ipso promittente implenda est, dies impositus in conditione censetur repetita in promissione, aquae ita ante eam diem promissio non obligat, et si id tempus est dum sit, in quo conditio impleri nequit. Et de hac conditione loquitur textus d. l. in illa stipulatione. Ut ex ipsius contextu patet. Siverò conditio sit ab alio implenda, non censetur ea dies repetita in promissione; & ita obligat ex eo tempore, à quo certum iam est conditionem impleri non posse. Et in hac loquitur textus a. l. Hoc iure. Et ratio discriminis est inter alias, que redduntur à Doctoribus allegandis. Quia in priori casu, tam conditionis, quam promissionis in eius defectum exequenda, pender executio à libera promittentes voluntate. Et ideo ob similitudinem inter conditionem, & promissionem, tempus in illa adiectum censetur in hac repetitione. Quippe in et similia facili est transitus, l. Item. §. Item quacunque, ff. de reienvicta. Quae ratio celat in posteriori calo. Atque ea textus conciliant, Globa et al. Hoc iure in 3. solutione, verb. Non posse. Bartolus et al. In illa, n. 2. vbi Albericus n. 5. Aretus n. 2. Angelus initio. Iason n. 1. & n. 13. Paulus n. 1. Idem Angelus et al. Hoc iure, initio. Idem Paulus. I. Insulam, n. 1. ff. de verbis obligatio. & ibi Iason n. 3. Alijatus n. 6. & 6. In illa, n. 3. vbi Imola et al.

Alexander n. 8. Baldus c. Cimini veteri, n. 10. delect. Additum autem Angelus utroque loco, & Paulus tal. in illa, num. 1. exigit quoque in priori membro, ut ea dies censoria reperita in promissione, executionem rei contenta in conditione cedere quoque in utilitate eius, cui promisso fit. Sed iste opinio hanc limitationem reprobant Alexander &c. In illa, n. 8. & ibi Iason n. 3. per textum. Velut, §. fin. & l. *Ought quid astringenda*, §. final. & ff. verb. obligat. ubi conditio est implenda a promisso, & non est in alterius utilitatem, & tamen dies censoria reperita. Num autem dicimus in conditione ab alio implenda deberi rem promissam, quando certum est iam conditionem impletam non posse, intelligentiam etiа id debitus incursum esse, ut executione impendenda sit, donec accedit terminus in conditione polius. Vt in simili stipulatione ponam diximus c. preced. n. 25. vbi explicamus, cuius utilitatis hoc sic. Ettenet D.D. ibi allegati. Sed attento iure huius regni videatur haec distinctione correcta, & in utroque causa non deberi rem promissam, donec accedit dies in conditione posita. Id enim absque distinctione aliqua decidit. *L. regia* 17. tit. 11. part. 5. Et docet ibi Gregor. Lopez, v. Eldia.

Quare in voto sub conditione negantur, quando in ea sola appositus est terminus, vt in exemplis que nu. 36. adduximus, quando diligenter examine premisso nequit specialis intentio videntur coniuncti adhuc rem ad ipsam conditionem iuris, eisque intellectu circa illa verba. Ut probatum cap. preced. num. 26. Quae est, vt si conditio illa sit per ipsammet votum sub conditione, votum non obligat, donec totum tempus in conditione positum lapsum sit. Si autem implenda sit per aliud, obligat ex eo tempore, in cuius residuo certum est non possit conditionem impleri, ut executio differatur, donec terminus impletus sit. Iuxta tradita num. preced. Et diximus in simili, in cap. precedenti n. 26. ibi & explicamus, cui usum hoc discrimen deteriat. At attento iure huius regni causa iuri communis distinctionem corrigens, & in utroque causa decidentis promissionem conditionalem non obligare, donec accedit terminus, dicendum est idem de voto conditionali. Dum autem dicimus, statim ac adueniunt id tempus, obligare votum, intelligentiam est, ut extunc incepit obligare, quasi impleta conditione; & non quasi illa dies sit praescripta executionis voti. Sicut explicamus cap. precedenti. 27.

SUMMARIUM.

An videntur sub conditione à libera voluntate pendentes, possit impedita conditione evanescere? n. 40.

Videntur Carthaginam, si quam ingrediatur, & tenetur ad Carthaginam tamquam conditione impleta, si aliam, vel ipsammet Carthaginam ingrediatur. & ita si quis ingrediatur tenetur ad Carthaginem, nec ex his recedere possit, absque in sua causa? n. 41.

An aperte conditionem ei nature, ut licet impedita valent possit evanescere? n. 42.

Quia si conditio est cum peccato proprio, aut alieno poneatur n. 43.

Quia si impedita conditione omnis boni procurando manuatur n. 44.

An extra hoc causa impedita conditione evanescere? n. 45.

An nunc tenetur voto? Reputatur quadam sententia n. 46.

Explicativa sententia Aduaria, & solvuntur contradictiones n. 47.

Quia si non in fraudem voti, sed ex graui negligencia impeditur conditione n. 48.

Quia si conditio fuit, si Deus preservet videntur ab aliquo peccando occasione. Ex data opera Iustus est. n. 49.

An videntur videntur videntur videntur videntur? n. 50.

Quia si culpa, ob quam non impletur conditio, si extraordinaria n. 51.

An novem aliquod, si Deus ipsum à peccato preserueret, tenetur voto, causis sua culpa refusa duplex sententia, n. 52.

Explicativa sententia Aduaria, n. 53.

An videntur sub conditione, si quipiam voluntas aut consenserit, possit ab ipso recurrere, aut non consenserit; aut representare difficultatem sententia? Et respondeo in dubio, an ille vultus, aut consenserit hoc non potest.

Quid si fuit a proposito? n. 55. Et ibi, quid si metu extinxerat, nisi ex propria veritate alter male consenserit, aut ubi semel consenserit, retrahat consilium? n. 56.

QUESTIONE ultima. An quando per videntem conditioniter sit quo minus conditio impleta, tenetur perinde voto, ac si conditio impleta esset? Iac. in utroque oportet premittre, quae certiora sunt. Primo id certum est, quod conditio adiicitur voto, sub ea ratione, sub qua à libera voluntate pendet, nec peccat, nec voto teneretur, si data opera conditionem impleti impeditat, quod liberat voto euadat. Vt si quis sic vocaret, si religiosus fuerit, ero Carthaginensis. Ratio est, quia adiunctus conditione modo, quo à tua libera voluntate pendet, censorio eo ipso obligari nolle, nisi dependenter à libera sua voluntate, qua ad librum conditionis evanescere velit, aut relipiat. Atque proinde ei integrum est velle eundem, aut nolle.

Credo tamen censeri impletam conditionem hanc, si ille ingreditur religionem malam à Carthagine; & ita tenetur, tunc transgressor voti conditionalis religionis frictions, & teneratur ad illam transfiguratio egrediendo ex assumptione, & iudicandum est iusta ea, quia diximus hoc 1. 4c. 16. a. 16. Ex quo etiam constabit, quid dicendum si ponente egrediatur, an teneratur ad Carthaginem. Quippe habita te ergo de habeanti votum religionis Christianorum, qui laxiore ingreditur, ad quid teneratur. Quia cùm censetur conditio impleta ingrediendo quamcumque altam religionem, perinde est, ac si esset absoluto Carthaginem ingrediendum. Arque ipsam Carthaginem ingreditur, censetur etiam conditio impleta. Votum enim fuit, si in religionem ingreditur eligenda Carthaginem, & iam religionem ingresus est. Quare non poterit liberè egredi, sed ex causa iusta in favore eorum, qui ex voto religionem capessunt, luxta ea, quia diximus c. 16. a. 90.

Secundo id est certum, quando ea est conditionis natura, ut apponatur quasi licet impedienda à videnti, tunc est ea opera conditionis evanescere sub conditione impedita, non teneretur voto. Vt si quis promitteret religionem, si in ludo vicius fuerit, quamvis totis viribus concurat, ne in ludo vincatur, & eo animo, ne voto teneratur, non astingatur voto, si vicius non fuerit. Quia tacite conuerit videatur, ne teneratur videntur videntur conditionis similium conditionum procurare, sed potius vitare. Erat loquentes de promissione humana sub simili conditione, tradunt Glossa. In executione, 8. 5. fin. in fine ff. verb. obligation. & ibi Bartolus fine. Paulus n. 2. Alexander fine. Albericus fine. Iason n. 3. Alciatus n. 3. Iusta fine. Angelus fine. Decima regula in iure ciuitatis, n. 6. fidei regulis.

Hinc deducitur, videntur sub conditione alii c. 43 peccati se, vel ab alio perpetrando, vel supponente peccatum proprium vel alienum, possit conditionis evanescere, impedita, impediendo peccatum illud, quamvis id efficiat causa viranda obligationis voti. Imm. & teneratur proprium impedita, & si potest, alienum quoque. Vt si quis per modum conditions videntur, si spicile, vel alias fortunata sunt, vel vicius ex duello ea ualeat, vel habuerit filium ex concubina. Quia iniquum esset, contra Dei legem ea peccata non impedita, ob obligationem voti inde consurgentem.

Imm. dicendum est, non esse reum voti sub conditione honesta emisi, impidiendum illius evanescere in fraudem voti, ne illo astringatur, si ita impedit, ut ritator manus, quam in conditione positum erat. Vt videntur quipiam religionem, si amicus certam religionem ingreditur, aut tale matrimonium obtineat, si curer illum fiducio ingredi, vel ad meliorum matrimonio frugem se recipere, & ita non impletur conditio, non tenebitur voto conditione non impleta, nec impediendo peccabit contra illud, quamvis eo animo impedit, ne tuo voto altingatur. Quia videntur obligate neque cum maiori boni proprii, vel alterius impedimentou.

Tertio id certum est, extra predictos casus impediens conditionis evanescere, ne videntur voto, i. p. c. 45. peccat mortaliter contra voto. Quippe eo ipso quod promittit aliquid sub conditione, censetur virtute duplex voto emittere; alterum conditionis non impediens.

dicitur, aut standivoto; alterum rei principaliter promisit. Vt promittens centum Trito, si ipsi opem tulerit, promittit virtute illa centum, & permettere eius opem, aut illa ei dare, perinde ac si operem tulerit. Atque hoc omnes fatentur, & præcipue illi, quos nu. 47. referemus dientes teneri hunc voto, perinde ac si conditio impleta esset. Quia cùm intendat non implere votum obligans sub mortali, in causa in quo tenetur implete peccabit mortaliter.

46. Difficultas tamen è pertinet, an tunc teneatur voto, perinde ac si conditio impleta esset. Major in 4. dif. 38. q. 1. corollario 7. quod infra ex propos. dicit absolute votum hoc non obligare deficientis conditione. Vt si vocaret quis sub conditione, si impetrat facitatem, & ob imperitatem non obstat; vel si preferuerit à peccato, & labatur in illo. Et potest probari, quia ex nulla ratione colligitor videntur sub conditione, vouluisse obligare illa quomodo non evenerint. Quippe ex quo virtute se obligari ad non impediendam conditionem, sequitur eum peccare in voto, in impediente evanescere, non tamen sequitur ipsum manere obligatum ad tem sub conditione promissam. Quod ad eam non se obligavit, nisi conditio non impediatur, & noncum causat. Secundo, quia votum aliquid temporis non obligat ex transfacto, quamvis in voti fraude prætermittatur ex tempore. Ergo aliquid conditione non obligabit ea deficiente, quamvis in voti fraude impedita.

Prima ramen conclusio sit. Extra predictos casus impediens consulto conditionis evanescere, ne voto teneratur, astringitur perinde voto, ac si conditio impleta esset. Dux ex reg. Can. non satis per voto, 6. de regulis, iuris, in 6. & reg. In iure ciuitatis, 12. ff. de regulis iuris, & melius ex. In executione, 8. 5. fin. ff. de verb. obligation. ibi. Quicunque sub conditione obligatur suraverit, non conditione existens, est hilomimus obligatus. Vbi aperte dicitur hac conclusio. Et ratio fundamentalis est: quia quicunque apponitur conditio dependens ab alijs causis, siue naturalibus, siue liberis, que licet impedit nequevit, verius est conditionis sensus est; si per alias causas mali in voluntarias non fuerit, quoniam hoc fiat, voleat taliter. Cum enim apposita sit conditio ex natura rei non pendens ex voluntate, sed contra ea potest accidere, aut impedit; verba obligationem in illius evanescere, & dependenter ab aliorum causarum concursu, censetur naturae conditionis accommodari; & praesumitur virtualis videntur intentio ea esse, dum de alia non constat, obligandi se ad voto, nisi conditio ob alias causas deficerit. Quando ergo per alias causas stat, impedit conditio in vero & formaliter sensu intentio videntur, quamvis in materiali deficiat. Et confirmatur, quia quoties alia peculiari videntur intentione non constat, verius est conditionis sensus est; si per alias causas mali in voluntarias non fuerit, quoniam hoc fiat, voleat taliter. Cum enim apposita sit conditio ex natura rei non pendens ex voluntate, tentationis lapsus illud vicitur, & tenetur voto, sed quando ita vicit, ut quasi dominium illius tentationis in se experietur. Vt diximus num. 34. Tunc autem deficit conditio, quando ille vel semel lapsus est. Quia tunc est verum dicere non est, eum præseruatur. Si ergo data opera labatur, non ex primo, quod ex graui negligencia, quia in hoc exemplo est tunc peculiaris difficultas tractanda, nu. 52. & 53. ille lapsus non efficit deficiente conditionem, ut proinde cestet voti obligatio sed reputatur in eodem statu votum manere, pendens a conditionis evanescere, ac si ille lapsus non esset. Sed tunc reputatur quasi impleta conditio, eo quod ille in fraudem impeditur, quando toties in voti fraudem labitur, ut iam omnino succubuerit temptationi, ita viderit quod dominium eius habeat. Sicne è contra censetur præseruatur, quando ita vicitur, ut quasi dominium illius tentationis habetur.

Hinc deducitur, videntur sub conditione religionem, si censetur do-
cens in talis facultate, quamvis ex professo non valet literis, ne voti obligatione astringeretur, non statim manere obligatum voti posset enim accidere, ut aliunde non sit obligatus. Ut quia ea ingenii tarditate prædictus est, aut inopia, salutis defecit laborat, ut certum sit conditionem non impediens, quamvis ipse impiet cararet. Iuxta dicta nu. 28. Et dicimus quid in dubio num. 4. Sed esto obligatur adhuc voto, obligandus est, ut in literis statim inveniatur, ut doctus etiade possit. Quod intelligo, nisi accessit tempus obligationis illius voti, quo præcise tenebat ex voto religionem capessere: ut quia promisit se inca certum temporum ingrediatur. Tunc enim cùm conditio, non materialiter sumptus, sed formaliter, & proprie, ut virtute intentio est à videnti. Et hoc modo iam cùm impletar eis probatum. At votum est alligatum diei materiali, & ideo quodcumque illa die materiali non impletatur, cestat omnia eius obligatio. Et hanc sententiam tenent loquentes de missionibus humanis, Glossa I. 5. remitti, 12. 9. finali, v. Victoria, ff. de precept. verb. Et ibi Bartol. Summa Th. Sanchez Patis II.